

Kitap Tanıtımı

Hasan- Âli Yücel, *Hürriyet Gene Hürriyet*, I.Cilt, 2. Baskı, II. Ve III. Ciltleri derleyen Canan Yücel Eronat, Kültür Bakanlığı, Hasan-Âli Yücel Külliyesi, Ankara, 1988, 3 cilt, I. Cilt 671 s; II.cilt 985 s; III.cilt 410 s. -

Hasan- Âli Yücel (1897-1961) II. Meşrutiyetin ilanını çocuk denecek yaşta algılamış, Birinci Dünya Savaşı'na yedek subay olarak katılmış, Darülfünun Felsefe bölümünü bitirmiş öğretmen, müfettiş, genel müdür, Milli Eğitim Bakanı olarak Türk aydınlanma tarihine damgasını vurmuş bir fikir, siyaset ve devlet adamıdır. Şair, yazarlık ve çevirmenliğini de bunlara eklersek bu büyük insanın yetenekli kişiliğini biraz daha yakından tanımış oluruz. Yücel, güçlü bir yazardı. Tarih, edebiyat, felsefe ve psikolojiye dayanan sağlam birikimi ona geniş bir alanda yazmak, çözüm üretmek olanağını vermiştir. Milli Eğitim Bakanlığı görevinde bulunduğu sırada gazete ve dergilerdeki yazılarına ara vermek zorunda kaldı. Ancak bu görevi sırasında çıkan dergilere, kitaplara özellikle klasiklere yazdığı sunuş yazıları, Milli Eğitim ile ilgili söylev ve demeçleri onun parlak zekâsının, güçlü kaleminin, ulusal ve evrensel dünya görüşünün seçkin belgeleri olarak aydınlanma tarihimizde yerini almıştır. Klasikler, Tarih Vesikaları Dergisi, Tercüme Dergisi, İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloğu ve daha nice kitaba yazdığı sunuş yazıları bugün bile çözmeye uğraştığımız sorunların derin bir çözümlemesi, değil midir? Burada ayrıntıya girmeye gerek yok. Fakat kısaca belirtelim ki Yücel, bir bakan olarak yaptığı onca hizmetten sonra inanılmaz bir haksızlığa uğradı. Onurunu kurtarmak için yıllarca mahkemeden mahkemeye koştı. Kendisini suçlayanları teker teker mahkûm ettirdi. Fakat bu dava onu yıprattı, büyük bir karamsarlığa ve kötümserliğe itti. Çünkü bakanlığı sırasında yaptığı aydınlık dolu atılımlara karşı inanılmaz bir saldırı başlamıştı. 1950 seçimlerinde de meclise giremedi.

Yücel, 21 Ocak 1951'de "*Pierre Loti ve Süleyman Nazif*" başlıklı yazısı ile Ulus'ta yazı yaşamına döndü.. Arada sırada Cumhuriyet'te de yazıyordu. Fakat CHP'nin kodamanları, Yücel'in yazılarının Ulus'ta yayınlanmamasına karar vermişler ve bu kararı ayak üstü "tebliğ" etmeye kalkışmışlardı. Onun kararı kesin ve net oldu. "*İçeride fikir söylemek imkânından mahrum edildiğim için bir siyasi teşekkürde yerim olamayacağı belli olduğundan...*"diyerek adı geçen partiden ayrıldı. Aradan iki yıl geçtikten sonra Nadir Nadi'nin çağrısıyla Cumhuriyet

KİTAP TANITIMI

gazetesinin yazı ailesi içinde yerini aldı. Köşesinden okurlarına seslenmeye başladı. O bundan büyük bir mutluluk duydu. Bu mutluluğunu sonraki yazılarından birinde şöyle dile getirecektir. (*Hürriyet Gene Hürriyet*, II,816) : “ *Bu sütunlar benim için fikir ve hayat alemine açılmış birer pencere oldu. Belki onlarsız, kendi içime kapanıp boğulurdum*” Evet Yücel, Cumhuriyet sütunlarında yeni bir hayat bulurken Türk yazı kültürü de yüzlerce makaleden oluşan bir düşünce birikimi kazanmış oldu. Kendisine ayrılan sütunda 30 Ağustos 1960’a kadar 500’e yakın makalesi yayınlandı. “*Eski bir öğretmen*” imzası ile öğretmen öğrenci köşesinde¹ çıkan 200; ve “*Göründüğü gibi*” sütununda bir büyüteçle imzaladığı 40 yazıyla, Cumhuriyet’te çıkan yazılar 700’ü buluyor . Yücel 1954’de, 70 yazısını *Hürriyet’e Doğru* kitabında topladı. Bu kitabına “olayların arasında” bölümü ve 27 Mayısın getirdiği coşkuyla yazılmış yedi yazı ekledi ve bütün bunları *Hürriyet Gene Hürriyet* (cilt I) başlığı altında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları arasında çıktı. Bunun ikinci cildini oluşturan yazılar, kızı Canan Yücel Eronat tarafından derlenerek fakat derleyenin adı verilmeden, yine aynı başlık altında çıktı. (Ankara, 1966). Yine Eronat’ın yaptığı titiz bir araştırma sonucunda Yücel’in Cumhuriyet’te çıkmış 85 yazısının daha bulunduğu ve bunların sözkonusu kitaplara girmediği anlaşıldı. Bunlar da yine bir kitap halinde derlenerek, *Hürriyet Gene Hürriyet*’in III. Cildi olarak ilk iki cildin yeni basımları ile birlikte Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanmış oldu.

Yücel’in kitaba *Hürriyet Gene Hürriyet* başlığını uygun görmesi bir ölçüde 27 Mayısın getirdiği özgürlük havasıyla açıklanabilir. Sunuş yazısı da zaten *Hürriyet, hürriyet, hürriyet!..* başlığını taşımakta ve Orgeneral Cemal Gürsel’in konuşmalarında yapılan bir alıntı ile başlamaktadır. Kaldı ki Yücel “*bu kitabı hürriyet uğruna canını vermiş üniversiteli gençlerimizin ve harbiyeli şehitlerimizin aziz ruhlarına sunuyorum ve aynı milli gazada savaşan ve savaşacak olan evlatlarımıza armağan ediyorum*” demektedir. Bu son derece doğaldır. Ancak bu gün 27 Mayıs sadece bir askeri darbe olarak nitelendirilmekte ve hatta demokrasimizin önünü tıkayan, doğal akışını durduran bir hareket olarak görülmektedir. Bu yaklaşımı doğru bulmuyoruz. “Meşruyetini yitirmiş bir iktidara karşı” girilen bir hareket o zaman asker-sivil bütün halk tarafından onaylanmış ve ülkenin aydınlarından da büyük destek görmüştür. O zamanki gazeteler gözden geçirilirse, gazetecilerden üniversite profesörlerine kadar hemen hemen herkesin bu hareketi desteklediği ve 27 Mayıs’ın nasıl bir kurtuluş ortamı yarattığı ve Türkiye’nin geleceği için nasıl yeni bir kapı açtığı kolayca anlaşılır. Yücel de dönemin aydınlarından biri olarak 27 Mayıs’a destek verdi. Hatta Kültür

¹ *Cumhuriyet*, 13 Haziran, 1952 sayısında : “... okuyucusu olan öğrenci ana ve babalarına, öğrencilerin ve öğretmenlerin sorularına, fikirlerine, şikayet ve difeklerine sahifelerini açmaya karar” verdiğini açıklıyordu. Gelecek mektuplarla da “eski bir öğretmen, tanınmış bir maarifçi”mizin uğraşacağını belirtiyordu. Daha çok eğitim ve eğitim sorunları ağırlıklı olan bu yazılardan derlenen kırk beş makale İş Bankası Kültür Yayınları arasında *Kültür Üzerine Düşünceler* başlığı altında 1972 yılında yayınlandı. (krş. Mahmut H. Şakiroğlu, *Belleten*, 154 (1975),351-356) Şimdi bütün bu yazıların yine Canan Yücel Eronat’ın titiz çabalarıyla bir kitap haline getirildiğini görüyoruz. Hasan Ali Yücel *Öğretmen Öğrenci Köşesi*, Kültür Bakanlığı Hasan Ali Yücel Külliyyatı IV Ankara 1995, 611 s.

KİTAP TANITIMI

Bakanlığı'na getirildiği takdirde neler yapabileceğini tasarlamaya başladı. Fakat bir süre sonra köşesine çekilmek zorunda kaldı. Bir çok ansiklopedi yazılarında onun kurucu meclise girdiği yazılı ise de bu doğru değildir. O kurucu meclise girmedi. Zaten 27 Mayıs'ın üzerinden çok geçmeden sonsuzluğa göçmüş oldu.

Kitabın başlığının seçilmesinde 27 Mayıs'ın getirdiği ortamın bir dereceye kadar etkili olabileceğini dile getirdim. Fakat unutmamak gerekir ki bu başlığın belirlenmesinde tek etken değildir. Çünkü hürriyet, onun için çocukluğundan yaşamının sonuna kadar anlamını ve içeriğini kavramaya, anlamaya, anlatmaya çalıştığı bir kavramdır. Özellikle birinci ciltteki yazılardan onlarcasının başlığı doğrudan doğruya "hürriyet" kavramı ile ilgilidir. Yücel'in hürriyet sözcüğü ile tanışması İkinci Meşrutiyet'in ilan edildiği ve sokaklarda coşkun gösterilerin yapıldığı günlere rastlamaktadır. Kendi anlattığına göre (I, 11):

"Hürriyet, benim çocuk hafızamda şu hayallere takılıdır:

1908 Meşrutiyet'in ilanı günlerinde evimizin önünden o zamana kadar alışmadığım kıyafette bir takım insanlar geçiyordu. Bunların göğüsleri çapraz fişekliklerle donanmış, bellerinde ve ellerinde silahlar, başlarında boz renkli külahlar vardı. Külahları, silahlarından daha çok dikkatimi çekmişti. Alın tarafına yazılı şu sözleri hiç unutmamışım: "Ya hürriyet ya ölüm!..."

İşte onun daha o yaşta anlamını kavramaya çalıştığı bu sihirli sözcüğün durmadan kafasını meşgul ettiği anlaşılmaktadır. 13 Mayıs 1954 tarihli bir yazısında " Kimler hürriyet ister?" (I, 65-70) diye soruyor ve bunun "*insanın kendini insan olarak duyduğu andan bu yana her yerde ve her zamanda onun tabii bir içgüdüğü olduğunu*" dile getiriyordu. Bunu istemeyenlerin başında ise dogmacılar gelir (I,70). "*Dogmacılık, felsefedeki dar anlamı ile aklın her tezi bileceğine ve doğrunun ancak kendilerinde olduğuna inananları gösterir.*" Yine Yücel'e göre "*hür müyüz*" sorusu ile başlayan hürriyet duygusu, bugün Türkiye'de en canlı meselelerden biri haline gelmiştir...*Hürriyet milletin büyük çoğunluğunu ... şiddetle alakadar etmektedir.*" (I, 143) Yücel, "*Hür Gençlik*"in (I,143) görev ve sorumlulukları üzerinde dururken kendi kuşağının çektiği sıkıntı ve acıları dile getirmekte, sözü kendi gözlemlerine dayanarak 1950'li yılların gençliğine getirmektedir. Onun şu sözleri yıllardan beri pek çok sıkıntılı ve acı günleri yaşamış günümüz gençliği için de geçerlidir. "*Onları politikaya alet etmek isteyenler olmadı değil. İleride de olmayacağına kimse güvenmez. Bu tehlikeyi yok edecek tek dayanak, aydın gençliğin iyiyi kötüden ayırt edecek vicdanıdır.*"

Bireyin tek başına özgür olması yetmez. Bu kişinin bağlı bulunduğu ulusu da ilgilendirir ve ulus bağımsız olmadıkça kişi özgürlüğünü de anlamış olmaz. Sorun, son çözümlemede bütün insanlığı da ilgilendirmektedir: "*Fert ve millet hürriyetleri arasındaki münasebet, bir adım ilerleyince millet ve insaniyet arasında aynile kendini gösterir. Milletçe hürriyet ve istiklale ermedikçe fertte hürriyet olmadığı gibi bütün insanlıkça geniş bir hürriyet elde edilmedikçe ve milleterin emniyetleri en kuvvetli mesnedinden mahrum kalacaktır.*" (I, 167)

KİTAP TANITIMI

Yücel, II. Meşrutiyetin “*hürriyet ve ölüm*” parolasının *Milli Mücadele* ile birlikte “*ya istiklal ya ölüm*” parolasına dönüştüğüne dikkati çekmektedir. Davanın böyle bir ruhla kazanıldığı üzerinde duran Yücel, Lozan’ın da “*Türk hürriyetinin dibaçesi (başlangıcı)*” olduğu üzerinde önemle durmaktadır. (I, 201-202) Onun sürekli olarak hürriyet üzerinde durması “*sabit bir fikre*” saplanışından değil, yüz yıldan beri Türk aydınının kafa yorduğu esaslı bir soruna çözüm getirmek amacından kaynaklanıyordu. (I,37) Yücel 1950 yılında iktidarın kansız bir biçimde değişmesi olayını da “*hürriyetin gerçekleşmesi*” olarak yorumlamaktadır. Bu, Türk halkına verilen “*tarihi rol*”ün yerine getirilmesi anlamına gelmektedir. O’nun “*Tarih ve Hürriyet*” (I, 295) başlıklı yazısı üzerinde önemle durmak gerekir. Yücel burada kafaca, ruhça vb. özgür olmayan bir tarihinin gerçek anlamda tarih yazamayacağını söylemektedir. Dahası, Voltaire’e gönderme yapan Yücel, onun “*Tarihi iyi yazabilmek için hür bir memlekette yaşamalıdır*” yargısına katılmakta ancak buradaki “*memleket*” sözünü tarihinin vicdanı olarak ele almaktadır. (I, 297)

Yücel’in eserinde bu konuda daha nice incelemeler ve yazılar bulunduğunu belirtmekle yetiniyoruz. “*Hürriyet*” kadar “*Demokrasi*” de onun üzerinde kafa yorduğu kavramlardan biridir. Yücel, hürriyet konusunda olduğu gibi bu kavrama da önemli bir açıklık getirmektedir : “*Demokrasi her şeyden önce bir düşünüş bir anlayıştır. Fert ve cemiyet münasebeti, bu düşünüş ve anlayışta temel konudur.*” (I, 263) diyen düşünür, “*demokrasinin halk eğitime dayanan bir rejim*” olduğuna da dikkati çekmektedir. *Şu satırları yazarken de henüz genç olan demokrasimizin nasıl gelişebileceğini göstermiyor mu? “ Demokrasiyi basit bir idare şekli zannedenler, bu kadar basit kafada olanlardır. Demokrasi, her şeyden önce bir dünya görüşüdür. Kültürü veya yetişme tarzı böyle bir görüşe hazırlıksız bulunanlarda demokratik istidat çok kısırdır.*” (I,455)

Yücel’in bu yazılarında ele aldığı konular son derece geniş ve hatta evrensel boyutlara ulaşmaktadır. Günlük siyasal sorunlar yanında, din, dil, sanat, edebiyat, tarih, felsefe konuları önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanında Atatürk, Atatürkçülük, Türk Devrimi ve bunlara ilişkin sorunlar yetkili bir kalem tarafından açıklanmakta ve çözümlenmektedir. Yine Yücel’in son derece güçlü bir “*biyografi*” yazarı olduğunu da unutmamak gerekir. Yazılarında sık sık tarihe, tarihsel olaylara yer veren Yücel’in Osmanlı tarihini tam bir uzman bakışı ile değerlendirdiğine şüphe yoktur. Sözelimi Babinger’in Fatih Sultan Mehmet’le ilgili ünlü monografisine ciddi ve bilimsel bir eleştiri getirenlerin başında Hasan Âli Yücel gelmektedir. (II, 420-422) Yücel, bu eserin “*esaslı bir emek mahsulü*” olduğunu kabul ediyor. Fakat Babinger’in daha kitabının alt başlığında tarafsızlığını nasıl yitirdiğini göstermeye çalışıyor. Bu alt başlık şudur: Tarihin dönemecinde cihanın büyük korkusu... Babinger elbette cihana korku salan bir insanın ne kadar korkunç olduğunu da kanıtlamaya çalışacaktı... Yücel yine Osmanlı Tarihi bağlamında İstanbul’un fethini en sağlıklı değerlendiren düşünürlerden biri olarak görünmektedir.” *İstanbul’ un fethiyle insanlık, şarkta ve garpta büyük bir tarih olayının oluşuna şahit oldu. Şark İslam dünyası, haçlı*

KİTAP TANITIMI

ordularıyla bozulan huzur ve sükunu yeniden kazandı. Hatta fetihden haberi olmayan müslüman küteler bile emniyete erdiler. Hıristiyan garp, İstanbul'un düşüşüyle sarsıldı, fakat uyandı. Dini taassubun boyunduruğundan silkinip eski Yunandaki serbest düşünüşün yeniden hayat verici kaynaklarına döndüler. Bir tefekkür hareketi olan Renaissance meydana geldi.” (II,466) İşte bu bağlamda Yücel, İstanbul'un fethini bütün nedenleriyle, ciddi ve korkusuz inceleyip anlamaya ve anlatmaya gereksinim olduğu üzerinde durmaktadır. Çünkü, “Yeniden doğuş sebeplerinin belki en önemlisini biz vücuda getirdiğimiz halde bundan haberdar olmadığımız şüphesizdir.”

Burada asıl üzerinde durulması gereken bir nokta da uygarlık sorunsalıdır. Fatih'in belirli bir ölçüde Batıdaki yeni gelişmelere ilgi duyduğuna şüphe yoktur. İki dünyanın nereye gittiğini de sezmişti. Prof Şerafettin Turan, sık sık Fatih'in Rönesansın kaynağına gitmek istediğini söylerken şüphesiz haklıdır. Bir “garplılaşma sorunsalı” sadece XVIII. Yüzyılda yoktu. Bu belki İstanbul'un alınışıyla veya daha önce başlamaktadır. Yücel bu konuyu bakınız nasıl değerlendiriyor: “Biz Avrupa'ya, garbe en köklü adımı XIV. asır içinde attığımız halde el'an bocalamamızın sebebi ortasına kadar geldiğimiz bu medeni ülkenin fikir tarafına hiç iltifat etmemiş olmamızdır. Oysa daha eski asırlarda Yunan kaynaklarını çok daha iyi bilen İslam bilginleri ve filozofları vardı. Sonra bu kaynağı arayıp tarayan çıkmaz oldu.” (II,984)

Çağdaş Batı uygarlığının, Hümanizmanın Rönesansın kaynağına inmek ve insanımızı bu kaynakları özümser hale getirmek Yücel'in üzerinde durduğu temel davalardan biri idi. Dünya klasiklerini dilimize kazandıran onun bu olumlu yaklaşımı olmuştur. Klasiklerin önsözüne yazdığı yazıda da şöyle diyordu: “Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zeka ve anlama gücünü o yapıtlar oranında arttırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir.”

Üç ciltlik Hürriyet Gene Hürriyet'in özünü de Türkiye'nin çağdaşlaşması sorunsalı oluşturmaktadır. “Garba yaklaşmak, garblının medeniyet ve milliyet anlayışına yaklaşmadır.” (II,14) diyordu. Bu yüzdendir ki Yücel, birçok eksik ve yanlışlıklarına karşın Tanzimat'ı “yürüme ve durmalarıyla milli davamızın mühim safhalarından biri” olarak kabul etmektedir. Daha bakanlığa gelir gelmez Tanzimat I gibi anıtsal bir eserin yayınlanması için hazırlıklara girişmesi onun bu sağlıklı yaklaşımının bir sonucudur.

Yücel'in bu üç ciltte derlenmiş yazılarında “biyografi” türünden yazılmış olan makalelerin epeyce bir toplama ulaştığına değinmiştik. Onun bu alandaki yazıları özellikle Osmanlının son döneminde yaşayan Cumhuriyet dönemine damgasını vuran nice insanımızı daha yakından tanıma fırsatını vermektedir. İbrahim Çallı, Neyzen Tevfik, “Çilekeş Tonguç” ve daha nice

KİTAP TANITIMI

insanımız Yücel'in kaleminde daha derin bir kişilik kazanmaktadır. Yalnızca "üstad" başlığı altında anlattığı İbnülemin Mahmut Kemal İnal, "Bu kendi kendisine benzeyen, fakat hiç kimseyi kendisine benzetmeyen gün görmüş, devlet kapısında Bab-ı Ali'nin en yüksek mevkilerinde uzun yıllar millet hizmetinde bulunmuş eski terbiyenin canlı timsali olan Kâmil insan"dır. (III, 72) Yücel; Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Prens Sabahattin vb. daha pek çok insanımızı tanımış ve tanıtmıştır. Yücel, Atatürkçülüğün Türk Devriminin en büyük savunucularından biridir. Atatürkçülüğü sistemleştiren de onun çabalarıdır. Türk Devrim Tarihi Enstitüsünü kurarak, Türk Devriminin incelenmesine esas olan belgelerin toplanmasını sağlayan da Yücel olmuştur.

Yücel, Atatürk'ün Türk tarihindeki yerini belirlerken kendi kuşağının Mütareke İstanbulu'nda çektiği acıları ve Mustafa Kemal Paşa'nın nasıl bir umut haline geldiğini açıklamaktadır. " Biz bütün bu olayların ele mi ve baskısı altında ezilirken Mustafa Kemal'in, bizim için ve bütün millet için tek ümit ışığı milli ruha timsal olan Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişi ve arkasından Büyük Millet Meclisini kuruşu, hepimizi yeniden dünyaya gelmiş kadar kuvvetlendirmişti." (I, XIX)

Yücel sık sık Milli Mücadele, TBMM, Lozan, Cumhuriyet gibi konu ve kavramları dile getiriyor ve bunlardan günümüz için önemli sonuçlar çıkarıyordu.: " Cumhuriyetin kuruluşundan yirmi yedi yıl sonra bugünüme bakıp, sadece bu memleketin evladı olmak sıfatıyla bu konu üstünde düşünmekten, hatta derin derin düşünmekten kendimizi alamıyoruz. Temennimiz odur ki bugünün muhalefeleri kadar iktidarı da müşterek oldukları ana prensiplerde Türk cemiyetinin en küçük bir gerilemeye uğramadan yürümesi için fikir birliği, işbirliği, emel birliği yapsın." (I,207)

Öte yandan Yücel, haklı olarak Atatürk'ü "henüz hayatı, fikirleri ve hareketleriyle objektif bir tahlilden " geçiremediğimizden yakınmaktadır. " Zaman, kendisini lüzumu kadar uzağa çekmediği için ona yakından bakanların toplu görüşe varmaları güç olacaktır. " Yücel bu bağlamda büyük adamların çağdaşlarından çok ardçıları tarafından keşfedileceği üzerinde durmaktadır. Çağdaşların yapmaları gereken görev de geleceklere doğru belgeler bırakmaktır. Yücel Atatürk'le ilk kez İzmir'de öğretmen olarak görev yaptığı sırada karşılaşmış ve ondaki gücün halktan geldiği kanısına varmıştı. Yücel daha sonra Atatürk'ü yakından tanımak, çevresinde bulunmak olanağını elde etmiştir. Onun Atatürk hakkındaki yargısı şu sözlerinde yatmaktadır:

"Şahsen, tanımak bahtiyarlığına erdiğim Atatürk'ün dinlediğim sözlerinden ve okuyarak öğrendiğim fikirlerinden edindiğim kanaat şudur ki; Atatürk, son nefesine kadar hareket halinde bir ruhla, durmadan action içinde belli bir neticeye varmak için çalışan bir dimağdır. Nazari bir insan örneği değildir. Onun her meselede hareket noktası Türk milleti olmuştur." (I, 373) Kaldı ki yıkılmış Osmanlı Devletinden çıkardığı genç Türkiye Cumhuriyetini Onun ruhundaki "hürriyet ve istiklal"e borçluyuz" (II,347)

KİTAP TANITIMI

Yücel'in yazılarında kendi yaptıkları, yaşamının önemli aşamaları hakkında da oldukça zengin malzeme bulunmaktadır. Özellikle Türk köylüsünü eğitmek onu sosyal, ekonomik ve kültürel yönden kaldırmak için Köy Enstitüleriyle ilgili yazılarının sayısı oldukça kabarıktır. Yücel, 17 Nisan 1940 tarihini, yani Köy Enstitülerinin kuruluş yasaasının çıktığı günü bir bayram olarak kabul eder.(II, 134). Bu yasaya uygun olarak kurulan Köy Enstitülerinden son derece olumlu sonuçlar alındı. Tanpınar'ın dediği gibi bu kurumlar en azından "münevver yetiştirme tarzımızı" değiştirdiler. İşte Yücel, kendi eliyle kurduğu pek çok kurumla birlikte Köy Enstitülerinin de yıkıldığına tanık oldu. Hem de hiç hak etmedikleri iftiralarla ve daha nice oyunlarla... "Yıkıcılar kendilerini büyük milliyetçi göstererek gafletlerini hamiyet metaı haline sokmuşlardı. Türk milletinin yüzde yetmiş beş olan köylünün kudret ve kabiliyetine inanmadan nasıl Türk milliyetçisi olunur?" (II,155) Hasan Ali Yücel külliyyatının yayınlanmasına büyük emeği geçen Kültür Bakanı Sayın İstemihan Talay, Bu kitapları yayınlarken şu düşünceden hareket etmiştir:

" Hasan-Âli Yücel'i bir sayfa içerisinde anlatmak, onun yaptıklarını sıralamak mümkün değildir. Ancak Onun ve Onun gibi Cumhuriyetimizin mimarlarının yapıtlarını yayımlamak, onlara olan saygımızın küçük de olsa bir göstergesidir." Kültür Bakanlığının *Hürriyet Gene Hürriyet*'i basarak kamuoyuna ve özellikle genç okurlarımızın hizmetine sunmasını büyük bir özveri olarak algılıyoruz.

ZEKİ ARIKAN